

CORONA SONRASI DÜNYA

Ergin Saygun | Emekli Orgeneral

CORONA SONRASI DÜNYA

Ergin Saygun | Emekli Orgeneral

CORONA SONRASI GENEL:

Bir müddettir tüm dünyayı kasıp kavuran, binlerce kişinin ölümüne ve ekonomik bir felakete yol açan salgından sonra, dünyada hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı yolunda çok şey yazılmaya ve söylenmeye devam edilmektedir.

Bu kadar çok şey yazılması ve birbirinden farklı sonuçlara varan değerlendirmelerin yapılması, aslında salgın sonrası ile ilgili belirsizliği de ortaya koymaktadır.

Salgının bütün dünyayı ve elbette ki global sistemi de etkilediği ve etkilemeye devam edeceği bir gerçektir.

Bazıları Covid-19 sonrası yepyeni ve çok farklı bir dünya olacağını söylerken, başkaları da salgının önemli değişikliklere yol açacağını kabul etmekle beraber dünyayı temelinden sarsacak çapta bir devrim olmayacağı fikrini savunmaktadır.

Bu durum, "Hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı" veya "Salgı-

na karşı kazandığımız zaferin ertesi günü, salgının dününden farklı olacağı" yolundaki söylemlerle de çelişmektedir. Artık "normale" dönüş olmayacaktır, çünkü "eski normal" zaten bu sıkıntıların sebebidir.

Küreselleşme zincirini meydana getiren ekonomik, kültürel, sosyal doku, savunma ve benzeri bağların hangilerinin nereden koptuğunu, nasıl onarılabileceğini veya salgının yarattığı yeni şartlara göre nasıl revize edilebileceği tartışılırken, Türkiye'nin yeni global sistemin neresinde yer alacağını ve nelere öncülük edebileceğinin belirlenmesi dahil, yeni sistemin tesisinde nasıl bir rol oynayacağını da düşünmek gerekmektedir.

Salgın sonrası meydana gelebilecek değişiklikler aşağıdaki başlıklar altında, genel hatları ile ve özet olarak incelenmiştir. Bu konuların her biri için ve belki başkaları da dahil edilerek, muhtemelen değişik bir formatta, uzmanları tarafından ayrıntılı çalışmaların yapılmasına olan ihtiyaç izahtan varestedir.

ULUSLARARASI ORTAM VE KURULUŞLAR:

1. Uluslararası kuruluşların böyle bir krizde kendilerinden beklenen dayanışma, yardım, malzeme temini ve özellikle de kriz yönetimi gibi faaliyetlerde yetersiz ve pasif kaldıkları görülmüş, varlıkları sorgulanır hale gelmiştir.

Özellikle Avrupa Birliği, salgına hazırlıksız, güçsüz ve karar-sız yakalanmış bir örgüt görüntüsü vererek, birlikte hareket etme becerisini gösterememiş, ABD Dünya Sağlık Örgütünü taraf tutmakla suçlayarak, bu kuruluşa yaptığı katkıyı kesmiş, NATO mevcut sistemlerini etkin olarak faaliyete geçirememiş, Arap Birliği, İslam Konferansı Örgütü, Afrika Birliği gibi kuruluşların, gerek kendi içlerinde ve gerekse global siste-

min salgın ile mücadelesine katkı bakımından, önem taşıyan faaliyetlerine rastlanmamıştır...

Bütün bunlara rağmen, bu kuruluşlardan vazgeçmek yerine bunların vazifelerini, teşkilatlarını ve imkanlarını yeniden gözden geçirerek, böylesine bir kriz yönetimi konusunda neler yapacaklarını da ortaya koyacak, bir yeniden yapılanma içine girilmesi daha muhtemel görülmektedir.

Aslında, salgın ile global bir mücadelenin gerekli olduğu ve bu nedenle de irtibat kanalları açık tutularak uluslararası işbirliğinin artmasına, ortak düşmana karşı ortak tedbir alın-

masına, eskiye nazaran daha fazla ihtiyaç duyulduğu da bir gerçektir.

Bu nedenle de, salgın ile mücadelede uluslararası destek ve yardımlaşma konusunda başarısız olan ülkelerin ve teşkilatların alacakları ileriye dönük tedbirler için yaşananlardan önemli dersler çıkarmaları mümkündür.

2. Uluslararası kuruluşların durumu bu olunca, ülkeler kendi kendilerini kurtarma ve derterine kendi başlarına çare bulma yoluna gitmişlerdir. Devletler kendi başına kalınca da, milliyetçilik duyguları öne çıkmaya başlamış, her devlet önce kendi derdine düşmüş, bu da uluslararası kuruluşları zayıflatan bir başka gelişme olmuştur.

Artık güçlü devlet dendiğinde, ekonomisi krizlerle başedebilen, halkının güvenini kazanmış, sağlık dahil yeterli altyapıya ve bütün bu sistemleri çalıştıracak yetişmiş personele, kısacası işleyen bir devlet sistemine sahip olanlar anlaşılmaktadır.

Dünyanın bazı zengin ülkeleri, yukarıda maruz etkili devlet sistemleri tam olarak bulunmadığından veya çalışmadığından, salgın ile başetmede yetersiz kalmış, ekonomisi kuvvetli olmanın, böyle bir krizin yönetiminde en önemli faktör olmadığı ortaya çıkmıştır.

Teşkilatı, altyapısı zayıf, imkanları az düzensiz devletlerin işleri daha da zorlaşmış, dışa bağımlılıkları, sosyal huzursuzlukları ve ekonomik güçlükleri artmıştır.

3. Devletlerin salgın ile mücadele için almış olduğu zorlayıcı tedbirlerin, genelde bir alışkanlık haline gelerek, sık sık başvurulan bir yöntemle yol açacağı yolunda bazı söylemler gözlemlenmiştir. Bazı devletlerin bu endişeleri haklı çıkarcak tutum ve davranış içinde buldukları kabul edilse bile, bunun genel bir uygulama olmayacağı açıktır.

Salgın nedeni ile bozulmuş olan ekonomileri, sosyal düzeni ve devlet sistemini yeniden güçlendirmenin zaman alacağı muhakkaktır.

Pek çok Avrupa ülkesi salgının en kötüsünün geride kaldığını kabul ederek, biraz da ekonomik sıkıntılara bir rahatlama getirebilmek için, normale dönüş adımları atmaya başlamışlardır. Ancak normale erken dönüşün, salgının ikinci dalgasını tetikleme riski de göz önünde bulundurulmalıdır.

Muhtemel bir yeni dalganın patolojik boyuta ilave olarak, hatta belki ondan daha fazla, ekonomik, siyasi ve belki de as-

keri ağırlıklı bir jeopolitik kriz yaratacağının emareleri gittikçe daha fazla belirginleşmektedir.

Bazı çevrelerce salgın İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki en büyük felaket olarak nitelendirilmektedir. Salgının tarihi bir ekonomik durgunluk ve rekor düzeylere ulaşan iş kayıplarına yol açtığı ve açmaya devam edeceği, kriz sonrası sosyal ve ekonomik iyileşme için olağanüstü uluslararası desteğe ve siyasi taahhütlere ihtiyaç olacağı, "eski normal'e" dönüş olmayacağı, yeni ekonomilerin daha dirençli, daha sürdürülebilir, daha eşit ve daha kapsayıcı olması gerektiği vurgulanmaktadır.

4. Bugünkü durumda, sık kullanılan bir tabire göre " Küresel Liderlik" dönemi yaşanmaktadır.

Olası bir güç mücadelesinin merkezinde reelpolitik yaklaşımların yer alacağı, bu durumda da, bazı gerginliklerin yaşanması muhtemel olmakla beraber, tarafların birbirleri ile doğrudan çatışmasına yol açmayacağı düşünülmektedir.

Ancak dolaylı tutum demek olan stratejik hamlelerin, doğrudan çatışmanın etrafından dolaşmak için, ağırlıklı olarak kullanılabileceği de değerlendirilmektedir.

Bu itibarla da artık "denizlere, kalpgaha veya uzaya hakim olan dünyaya hakim olur" gibi fantastik ve romantik görüşler yerine, günün şartlarına göre düzenlenmiş ve pratikte bir anlam ifade eden Çin'in Kuşak-Yol İnisiyatifi (BRİ), Enerji İpek Yolu, vs gibi uygulanabilir ve sonuç alıcı (reel) politikaların ağırlık kazanması beklenmelidir.

Global güç mücadelesinde, bir süredir sanki dağılma sürecine girmiş intibacı veren Avrupa Birliği aradan çekilmiş, yaralarını sararak toparlanmaya çalışmaktadır. İngilterenin örgütten ayrılması, Polonya ve Macaristan'ın Birliğin hukuk kurallarını ihlal etmeyle suçlanmaları, İtalya'da iç borcu, AB kurallarına bağlı olmadan düzenleyecek, avroya paralel bir yeni para birimi kabulü girişimleri, zaten bir müddettir sıkıntılı bir döneme işaret ediyordu.

Rusya kendini kurtarma çabasına düşmüş, ÇHC ve ABD başbaşa kalmış bir görünüm mevcuttur.

ABD'nin salgının yönetiminde yetersiz kalmasına ve başarısız olmasına rağmen, dünyadaki en büyük ekonomi olarak, global sistemdeki yerini koruyabileceği, ancak aldığı darbelerin hasarını gidererek, eski konumuna ulaşması babında, ÇHC ile mücadelesinin daha şiddetli ve agresif geçeceği beklenmelidir.

Bugüne kadar hep “veren” olan ABD “alan” durumuna düşmüş, “yardım eden” kimliği “yardım alana” dönüşmüştür. Bunu değiştirmesi ve yeniden eski konumuna ulaşması Çin ile olan güç mücadelesi bakımından önemlidir.

Nitekim hem ABD’de (Henry Kissenger) hem de Avrupa’ da (AB Komisyon Başkanı von der Leyen) yeni bir Marshall Planı’na duyulan ihtiyaç telaffuz edilmektedir.

ABD’nin bir dünya liderinden beklenen kararlılık, etkinlik ve dirayeti vs göstermesi mücadelede ön alması için gereklidir ancak şu anda ÇHC’nin bu konuda önde olduğu da açıktır.

Aslında salgın sürecinden ABD ve ÇHC dahil, bütün ülkelerin zayıflamış olarak çıkacağını, içeride toplum refahını ve düzenini, dışarıda ise ülkelerinin menfaatlerini korumakta zorlanacaklarını, bu durumun da zamanla, güvenlik, ticaret ve salgın yönetimi, vs konularda uluslararası bir kriz boyutuna tırmanmaya yol açma tehlikesini beraberinde getirmesi muhtemeldir.

Bu noktada akla gelen bir başka husus, çok kutuplu dünya tartışmalarıdır. Dünyanın çok kutuplu olabilmesi için ABD ve ÇHC dışında askeri, siyasi, ekonomik ve teknolojik olarak, küresel etki sağlayabilecek en az bir devletin daha var olması gerekir.

Rusya halihazırda, muhtemel çok kutuplu sistemin bir adayını oluşturmaya tek adaydır. Avrupa Birliği, Hindistan ve Japonya diğer adaylar arasında sayılabilir. Ancak bu dört aday içerisinde yukarıda sayılan dört kriterin hepsine sahip olan şu anda mevcut değildir.

Jeopolitik güç merkezinin Avrupa-Atlantik bloğundan, Asya-Pasifik bütünleşmesine geçiş süreci hız kazanmıştır. Doğu, an itibarı ile Batı’ya üstünlük sağlamış durumdadır. Bu güç merkezi aktarımı, aslında bugünün olayı olmayıp, bir süreden zaten beri devam etmektedir.

Bazı kaynaklar, Ortadoğu’da çatışmaların yoğunlaşacağını ve çok sayıda düzensiz devlet barındıran bölgedeki, sosyolojik, politik ve ekonomik durumun salgın ile daha da kötüleşebileceği hatta bütün bu olumsuz gelişmelere, bazı ülkelerin dayanamayabileceğini ve yıkılabileceklerine dikkat çekmektedirler.

Rusya açısından, güvenliğinin her şeyin üzerinde olduğu Rus anavatanının yumuşak karnını teşkil eden Ortadoğu, özellikle önem arz etmektedir. Rusyanın önümüzdeki dö-

nemde de bölgede etkin ve belirleyici olma politikasını sürdürmesi beklenmelidir.

Salgının yarattığı ekonomik felaketin, ülkemize müccavir bölgeler başta olmak üzere, yeni istikrarsızlıklar, çatışmalar ve sosyal huzursuzluklar için uygun ortamı ve şartları hazırlayacağı da göz önünde bulundurulmalıdır.

Ortadoğu’ya komşuluğu nedeniyle, Türkiye’nin çevresinde yıllarca sürebilecek istikrarsızlıklara ve insani krizlere hazırlıklı olması gerekmektedir.

Bölgede hijyenden uzak şartlarda yaşayan milyonlarca yabancısı işçi ve göçmenin, büyük kaynaklar gerektiren temel ihtiyaçlarının karşılanması yaşanan ekonomik güçlükler nedeniyle ile pek mümkün görülmediğinden, soruna yakın vadede bir çözüm beklenmemektedir.

New York merkezli Uluslararası Kurtarma Komitesi (IRC), Nisan 2020 tarihinde yayınladığı bir raporda, Suriye, Afganistan ve Yemen gibi savaş ve kriz bölgelerinde hızlı önlemler alınmazsa dünya genelinde 1 milyar kişinin yeni tip koronavirüs salgınından etkilenebileceği; 3,2 milyon kişinin ise ölebileceği uyarısında bulunmuştur.

Bu raporda Türkiye için, başta Suriye olmak üzere, anılan savaş bölgelerinden giriş ve çıkışların çok sıkı kontrolü ihtiyacı vurgulanmaktadır.

Bununla ilişkili olarak, Avrupa’nın ve özellikle de Yunanistan’ın gösterdiği tepki dikkate alındığında, salgın ile beraber göç konusunda daha da sert önlemler alınması beklenmelidir. Türkiye de, insani ihtiyaç boyutunun çok ötesine taşınmış olan göçmen sorununa benzer tedbirler almalı, dünyanın çeşitli bölgelerinden mültecilerin kümelenmediği bir ülke görünümünden çıkmalıdır.

En fazla tehlike arz edenler, herhangi bir sağlık imkanına sahip olmadan, hijyen dışı koşullarda yaşayan ve hasta olup olmadıkları dahi tespit edilemeden, yer değiştiren, sınırları geçen düzensiz göçmenlerdir.

Göçmenler dışındaki yabancılar için de Türkiye’nin bazı önlemler alması gerekecektir. Aksi halde özellikle Ortadoğu’dan geleceklerin salgın ile mücadelemizi zorlaştıracacağı şüphesizdir.

Salgın döneminde küresel genel bir çatışmasızlık dönemi görülmektedir. Şimdilerde terör örgütleri, kendi bölgelerinde

bazı faaliyetleri olmakla beraber, uluslararası gündemi işgal etmemektedirler. Muhtemelen virus onları da vurmuş ve çare aramaya sevk etmiştir.

Ancak genelde kaybettikleri etkinliklerini yeniden kazanmak için virüsü kullanmaya başvurmaları da uzak bir ihtimal ola-

TARIM:

Salgın, tarımın öneminin hatırlanmasına da vesile olmuştur. Sınırlar kapanmış, tedarik ve ikmal sıkıntıları başgöstermiş, ülkeler büyük ölçüde ellerindeki ile yetinmek ve kendi ihtiyaçlarını karşılamak durumunda kalmışlardır. Açlık ve kıtlık kelimeleri sıkça telaffuz edilir olmuş, yeterli stoğu ve tarım altyapısı olmayanlar için tehlike çanları çalmaya başlamıştır.

Salgın döneminde, ülkemizde tarımda üretim, stok ve tedarik zincirinde büyük bir aksaklık yaşanmamış, gıda güvenliği büyük ölçüde sağlanmıştır. Ancak, benzer salgın durumları ile yeniden karşılaşılması ihtimaline karşı, uygun tarım politika ve uygulamaları ile, gıda güvenliğini garanti altına almalıdır.

Ülkemizdeki binlerce yıllık tohum-toprak-iklim birlikteliği yeniden tesis edilmeli, ülkemizin ve insanımızın geleneksel tarım yeteneklerinin kaybetmesi önlenmelidir.

Bir süreden beri gündemde olan yerli tohum kullanılması ve tohumların genetiğinin bozulmasının önlenmesi üzerine önemle eğilinmelidir.

Tarım ürünleri için başlatılmış olan dijital tarım pazarı benzeri uygulamaların, aracılara kaldırılması, üretici ve tüketicinin menfaatlerinin korunması, tedarik zincirine güven kazandırılması gibi faydalar sağlayacağı şüphesizdir.

SAVUNMA SANAYİ:

Küresel salgının etkileyeceği bir diğer alan da savunma sanayiidir. Bugün pek çok ana malzemenin bazı kısımları farklı ülkelerde üretilmektedir. Bu ülkelerin kapasite kayıplarının ve üretimdeki aksaklıkların, tedarik zincirini olumsuz etkilemesi mümkün değildir.

Ülkemizin hem kendi ihtiyaçlarının karşılanmasında yaşayabileceği zorlukların, hem de küresel savunma sanayiinde

rak görülmemelidir.

BM Genel Sekreteri Antonio Gutierrez'in 23 Mart'ta yaptığı salgına karşı 'Küresel Ateşkes Çağrısına' kritik çatışma bölgesi 12 ülkeden olumlu cevap gelmiş, 70 bölgesel çatışma durmuştur.

Tarıma müsait arazilerin korunması ve devlet arazilerinin tarıma açılması desteklenmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.

Salgın sonrası küresel yeniden yapılanma çabalarında, geleneksel bir tarım ülkesi olan Türkiye, yıllardan beri edindiği tecrübesi ve birikimleri ile önemli rol alma imkanına sahiptir. Bu amaçla milli bir tarım politikası kararlılıkla uygulanmalı, Türkiye dünyanın kendi kendine yeten yedi ülkesinden biri olma ünvanına yeniden kavuşmalıdır.

Bunun için de modern usullerin geliştirilmesi ve kullanılmasını sağlayacak bir tarım seferberliğine şimdiden başlamalıdır.

Tarım konusu beraberinde, arazi ve tohuma ilave olarak, su ve sulama konusunu getirmektedir. Türkiye'nin su zengini bir ülke olmadığı açıktır. Uluslararası hukukun kısıtlamaları kabul edilmekle beraber, batı ve orta Anadolu'da su sıkıntısı çekilirken, göller kururken, başka bölgelerde yabancı ülke topraklarına veya denize akıp giden sulardan, kendi ihtiyacımız için nasıl daha fazla istifade edebileceğimiz mutlaka incelenmelidir.

Doğudaki su bolluğundan batıdaki su sıkıntısının çarelerini üretmek görevimizdir.

meydana gelebilecek boşlukları doldurma imkanlarının olup olmadığının veya bu eksikliklerden hangisinin ve ne kadarcının tarafımızdan karşılanabileceğinin incelenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Savunma imkanlarının yeniden değerlendirilmesinde, yeni muharebe sahasının özellikleri, yapay zeka, robotik harp ve insansız kara, deniz, hava araçları, lazer topları vb kuvvet

çarpanlarının kullanılma konseptleri, buna göre TSK'nın sahip olması gereken özellikler ortaya konmalı ve yeni sistemlerin geliştirilmesine bilahare geçilmelidir.

Salgın göstermiştir ki yeni savaş şeklinde, dost-düşman veya "taraf" ayrımı olmaksızın, devletler ve hatta bireyler bu yeni düşmanın potansiyel hedefidir. Kırmızı ve mavi kuvvetler devri bitmiştir. Bu "görünmez düşman"a karşı radar da tespit edip, tank-top, uçak, gemi kullanamaz, savunma hatları teşkil edemez veya taarruzla imha edemezsiniz. Ne kadar güçlü olursa olsun, ülke silahlı kuvvetlerinin virüse karşı bir etkilerinin olmadığı ve kendilerini savunmaları için özel tedbirlere ve teşkilatlara ihtiyaçları olduğu ortaya çıkmıştır.

Muhasımın imkan ve kabiliyetlerini, kuvvetli ve zayıf taraflarını tespit etmek kadar, istihbarat gayretlerinde artık sağlık istihbaratının önemli bir yer tutacağı, sağlık imkan ve kabiliyetlerinin, bütün altyapısı, imkanları, malzeme stoğu ve profesyonel kadroları ile bir sektör olarak milli gücün önemli bir bileşeni haline geleceği anlaşılmaktadır.

Askeri sağlık istihbaratı (MEDINT-medikal istihbarat) önem kazanmış, istihbarata karşı koyma kavram ve kapsam olarak değişikliğe uğramış, ülkeler kendi sağlık imkanları ile ilgili sınırlarını saklarken, diğer ülkelerin ne tür araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulduklarının peşine düşmüştür. Neticede herkes birbirinin elindekini çalmaya çalışmaktadır.

ABD, Operation Warp Speed (OWS) kodlu aşı geliştirme

TURİZM:

Turizm salgından en fazla etkilenen sektörlerden biridir. Rezervasyonlar iptal edilmiş, alınmış olan ön ödemelerin iadesi gerekmiştir. 1 hafta veya 10 günlük bir paket tur ile gelmiş bir turisti karantinada tutulamayacağından özel usuller, belirlenmeye başlanmıştır

Ne kadar tedbir alırsa alınsın, bir müddet bir otelde kalmak riskli bir konu olarak karşımıza çıkacaktır. Otel virüsten arındırılmış mıdır, size hizmet eden garsonların, oda hizmetlilerinin, resepsiyon görevlilerinin, vs virus testleri yapılmış mıdır, yapılmış ise hangi sıklıkla tekrarlanmaktadır, bunları bilmek zordur.

Alınan ve alınacak bütün tedbirlere rağmen, bir lokantaya gönül rahatlığı ile gidip yemek yiyemez, virus endişesi taşımadan bir kafeye, çay bahçesinde gidemez, kalabalık yerlere giremezsiniz.

çalışmalarını yürüten bio-medikal uzmanlarına, çalışmaların başka ülkeler tarafından çalınmaması için özel koruma uygulamaktadır.

Gelişmiş medikal cihaz ve tıbbi malzemenin yerli üretimi, silah, araç ve gereç üretimi kadar önem kazanma yolundadır. Türkiye, ondan fazla ülkede bulunan askeri üsleri dolayısıyla, sadece ülke içindeki salgın hastalık tehditlerini değil, ilgi sahasındaki bio-risk ortamını da yakından takip etmek durumundadır. Bu nedenle, askeri birliklerin organik sağlık teşkilatlarına sahip olması, sağlık istihbarat yeteneklerinin geliştirilmesi, bu görevleri yerine getirecek uzman personelin görevlendirilmesi ve askeri üs planlamasına dâhil edilmesi gerekli görülmektedir. Yurt dışındaki birliklerimizin buldukları ülkelerde mahalli halka da sağlık hizmeti veriyor olmaları, salgın konusunda da uzman personel ve özel malzeme dâhil, yeterli imkânlarla sahip bulunmalarını gerekmektedir.

Kısaca KBRN diye bilinen kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer savaş usullerinin hemen hepsi geçmiş muharebelerde açık veya gizli olarak kullanılmıştır.

I. Dünya Harbi gaz savaşı olarak ünlenmiş, daha sonra pek çok ülke kimyasal silahları kullanmış veya envanterlerinde muhafaza etmişlerdir. Biyolojik silahların kullanılması uluslararası anlaşmalara göre yasaktır. Ancak Vietnam Harbinde biyolojik silahların her iki tarafça da kullanıldığı bilinmektedir.

İnsanlar, tatil yörelerine uçak, otobüs, gemi gibi toplu ulaşım vasıtaları ile gitmekte tereddüt edebilirler. O zaman herkes gideceği yere kendi arabası ile gitmek yolunu seçecektir. Şimdiden karavan satışlarının arttığını, çadır turizmine geri dönüşebileceğini, küçük grupların Mavi Tur benzeri deniz tatiletlerini tercih edebilecekleri yolunda haberler gelmektedir.

Otel yerine yazlık kiralanmasına doğru bir kayış gözlemlenmektedir. Kalabalık oteller ve tatil köyleri yerine ailece veya küçük gruplarca İzole Turizm tercih edilecek gibi görünmektedir.

Avrupada bazı ülkeler Şengen uygulamasına rağmen sınırlarını herkese açmamaktadır. İngiltere ve Hollanda gibi ülkeler, aslında denize girmeye pek uygun olmayan plajlarını düzenlemeye çalışmakta, turizmi kendi hudutları içinde tutmak için çaba sarfetmektedirler.

Bunlar bize turizmin bu sene yabancı değil de yerli turist ağırlıklı olacağını göstermektedir. Ancak iç turizmin yabancı turistin yerini tutamayacağı açıktır.

Yabancı turist sayısı ve turizm gelirlerinde geçmiş yıla naza-

SOSYAL KONULAR:

Yukarıda belirtildiği üzere, toplum içinde eskiden gördüğümüz, uyguladığımız ve yaşadığımız pek çok şeyin artık olmayacağını kabul etmemiz gerekmektedir.

Her gün mesaiye gelme ve gitme uygulaması, çalışanların mesai saatlerine uyup uymadığının kontrol edilmesi eskilerde kalmıştır. Evden çalışma artık ofise gidip gelme ihtiyacını da azaltmıştır. Trafik nedeni ile yolda boşa geçen zaman büyük ölçüde bitmiştir, yakıt gideri azalmış, çalışanlara yemek çıkarma, servis sağlama gibi ihtiyaçlar sona ermiştir.

Eğitimin, bazı kısıtlamalarla da olsa, uzaktan yapılabileceği görülmüştür.

Salgın nedeni ile çoğu kişi, rutin kontrollerini dahi yaptırmaya yanaşmadan, hastanelerden uzak durmuş, enfekte olma riski nedeni ile uzaktan tedavi yöntemleri tercih edilmiştir.

Ayrıca insanların toplu olarak bulunduğu sinema, tiyatro, konser ve sergi gibi faaliyetler de online hale gelmiştir. Bu-

SONUÇ:

Daha bir müddet devam etmesi beklenen salgından sonra, global sistem olarak dünyanın, fert olarak da bireylerin önünde eskisinden farklı bir hayat olacağı kesindir. Bugüne kadar benimsediğimiz, uyguladığımız ve değer verdiğimiz, hatta vazgeçilemez ve dokunulamaz olarak kabul ettiğimiz pek çok şeyin de eskisi gibi olmayacağı gerçeğine alışmamız gerekmektedir.

Buraya kadar yazdıklarımız çerçevesinde, salgın sonrası muhtemel gelişmeleri şu başlıklar altında özetlemek mümkündür:

1. Ülkeler ve uluslararası kuruluşların böyle bir salgına karşı, koruyucu tıp dahil halk sağlığı, teşhis ve tedavi, sağlık mal-

ran önemli bir düşünüş olacağı hesaplanmaktadır.

Ülkemizi tercih edilen bir turizm destinasyonu haline getirme yolundaki çalışmalar sürmektedir.

gün dünyanın pek çok müzesi'ni oturduğunuz yerden gezmeniz, arzu ettiğiniz orkestranın konserini evinizin konforunda dinlemeniz mümkündür.

Artık pek çok kişinin katılacağı uzun ve ayrıntılı hazırlıkları gerektiren toplantılara gerek kalmamıştır. Kalabalık katımlı konferanslar, kongreler, devre geceleri, arkadaş toplantıları yavaş yavaş gündemden düşmektedir.

Salgın süresince sosyal hayatta hiç kimsenin hayal dahi edemeyeceği gelişmeler ortaya çıkmıştır. Mesela virus bulaşmasının önlenmesi için islam dünyasının en kutsal yeri olan Kabe ziyarete kapatılmış, cemaat ibadet için camilere gidememiş, kandil, kadir gecesi, bayram namazı ibadetleri gibi olmazsa olmazlarımızın durdurulması gerekmiştir.

İtalya'da bir şehrin belediye reisi salgının sona ermesi için şehir meydanında Kur'anı Kerim okutturup dua ettirmiş, bir başka Avrupa şehrinde sokakta namaz kılan müslümanlara, aynı gaye ile mahalli halk da katılmıştır.

zemesi teminini de kapsayan genel lojistik ve benzeri konularda hazırlıksız yakalandıkları ve bu durumun da salgın ile mücadeleyi zorlaştırdığı açıktır.

2. Değişik ihtimalleri kapsayan planların ve bu planların noksansız uygulanmasına imkan verecek ayrıntılı ve elastiki planlamaların yapılmasının önemi ortaya çıkmıştır.

3. ABD'nin hegemonyasındaki tek kutuplu dünyadan, ABD ile Çin'in iki farklı kutbu oluşturdukları yeni bir dünya düzenine geçilmiştir.

4. Global güç odağı Avrupa-Atlantik merkezinden Asya-Pasifik merkezine kaymıştır. Bu olgunun, ülkemizin, yıllardır kar-

şıklı bir güvensizlik yaşadığımız, onur kırıcı siyasi ve ekonomik baskılarına maruz kaldığımız ABD ve Avrupa ile olan ilişkilerimizin, hiç değilse bir kısmı için, Asya-Pasifik bloğunda alternatifler aranmasına bir fırsat yarattığı açıktır.

5. Ulus devletler ve milliyetçilik duyguları yükselişe geçmiştir.

6. Salgının yaratacağı ekonomik sıkıntıların, bütün dünyada ama özellikle de düzensiz ülkelerde, bugün itibarı ile yaşamaya başlanan, sosyal patlamaların ve kamu düzenindeki sıkıntıların artarak devam etmesi beklenmelidir.

7. “Geçmiş Normal”de hayatın pek çok yerindeki alışılmış ve yerleşik uygulamalar yerine, “Yeni Normal”de hayatımızın önemli bir bölümünü kapsayacak olan digital ve elektronik düzene uyum sağlamaya çalışılacaktır.

8. Gıda güvenliğinin sağlanması için modern tarım sistemini hayata geçirecek yeni tedbirlerin alınması ve yeni düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

9. Virüse karşı silahlı gücün çok fazla bir etkisi olmadığı, salgının dost-düşman ayırımı yapmadan, herkesi etkilediği, Silahlı Kuvvetlerin virüsle mücadele için kendi organik sağlık teşkilatlarına ihtiyaç duyduğu ortaya çıkmıştır.

10. Salgın nedeni ile ekonomide, sanayide, tarımda, teknolojiye ve sosyal hayatta meydana gelebilecek aksamaların ve noksanlıkların hangilerinin, ne kadar tamamlanabileceği ve buna ülkemizin ne kadar katkıda bulunabileceği, uluslararası sistemin yeniden işler hale getirilmesi ve ülkemiz açısından krizin fırsata nasıl çevrilebileceği üzerinde önemle durulmalıdır.

Dış Politika & Güvenlik 2020/04/TR

Haziran 2020

CORONA SONRASI DÜNYA

Ergin Saygun | Emekli Orgeneral